

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu ensimmäinen jaosto)

28 päivänä helmikuuta 2002 *

Asiassa T-308/94,

Cascades SA, kotipaikka Bagnolet (Ranska), edustajanaan asianajaja J.-Y. Art,
prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinnään R. Lyal ja E. Gippini Fournier,
prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (IV/
C/33.833 — Kartonki) 13 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/601/EY (EYVL L 243, s. 1) kumoamista,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit K. Lenaerts,
J. Pirrung, M. Vilaras ja N. J. Forwood,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 14.5.1998 antaman
tuomion,

ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen 16.11.2000 antaman tuomion,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.10.2001 pidetyssä istunnossa esi-
tetyt,

on antanut seuraavan

tuomion

Kanteen perustana olevat tosiseikat

¹ Tämä asia koskee EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (IV/
C/33.833 — Kartonki) 13 päivänä heinäkuuta 1994 tehtyä komission päätöstä

94/601/EY (EYVL L 243, s. 1), sellaisena kuin se on oikaistuna ennen sen julkaisemista 26 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyllä komission päätöksellä (C(94) 2135 lopullinen) (jäljempänä päätös). Päätöksessä on määrätty 19:lle yhteisössä kartonkia tuottavalle ja toimittavalle yritykselle sakkoja perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) rikkomisesta.

2 Päätöksen päätösoosassa määrätään seuraavaa:

”1 artikla

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek de Eendracht NV (joka käyttää toimintanimeä BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (aikaisemmin Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo Och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbh, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (aikaisemmin Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (aikaisemmin Tampella Española SA) ja Moritz J. Weig GmbH & Co KG ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa siten, että

— Buchmann ja Rena ovat noin vuoden 1988 maaliskuusta ainakin vuoden 1990 loppuun,

— Enso Española on ainakin vuoden 1988 maaliskuusta ainakin vuoden 1991 huhtikuun loppuun,

- Gruber & Weber on ainakin vuodesta 1988 vuoden 1990 loppuun ja
- muut ovat vuoden 1986 puolivälistä ainakin vuoden 1991 huhtikuuhun

osallistuneet sopimukseen ja yhdenmukaistettuun menettelytapaan, jotka ovat peräisin vuoden 1986 puolivälistä ja joiden mukaisesti Euroopan yhteisön kartongintoimittajat

- tapasivat säännöllisesti salaisissa ja vakiintuneeksi tavaksi muodostuneissa kokouksissa neuvotellakseen ja päättääkseen alan yhteisestä kilpailunrajoittamissuunnitelmasta,
- sopivat säännöllisistä hinnankorotuksista kunkin tuotelaadun osalta kunakin kansallisena valuuttana,
- suunnittelivat ja toteuttivat useita samanaikaisia ja yhdenmukaisia hinnankorotuksia kaikkialla Euroopan yhteisössä,
- saavuttivat yhteisymmärryksen tärkeimpien tuottajien markkinaosuuksien pysyttämisestä vakiotasoilla, mutta siten, että niitä saatettiin joskus muuttaa,

— toteuttivat — alkuvuodesta 1990 lähtien aina vain useammin — yhdenmukaistettuja toimenpiteitä toimitusten valvomiseksi yhteisön markkinoilla varmistaakseen edellä mainittujen yhdenmukaistettujen hinnankorotusten toteuttamisen,

— edellä mainittuja toimenpiteitä tukeakseen vaihtoivat kaupallisia tietoja toimituksista, hinnoista, tuotantoseisokeista, tilauskannoista ja koneiden käytösteista.

— —

3 artikla

Seuraaville yrityksille määrätään 1 artiklassa todetuista rikkomisista sakkoa seuraavasti:

— —

ii) Cascades SA:lle sakkoa 16 200 000 ecua;

— — .”

- 3 Päätöksen mukaan rikkominen tapahtui Product Group Paperboard -nimisessä organisaatiossa (jäljempänä PG Paperboard), joka muodostui useista työryhmistä ja jaostoista.
- 4 Tämän organisaation yhteyteen perustettiin vuoden 1986 puolivälissä Presidents Working Group (jäljempänä PWG), joka muodostui yhteisön tärkeimpien kartongintuottajien (joita oli noin kahdeksan) johtavassa asemassa olevista edustajista.
- 5 PWG:n tehtävänä oli erityisesti keskustella markkinoista, markkinaosuuksista, hinnoista ja kapasiteeteista ja harjoittaa näiden osalta yhteistoimintaa. Se teki erityisesti yleisluonteisia päätöksiä siitä, milloin ja minkä suuruisina tuottajien oli toteutettava hinnankorotukset.
- 6 PWG raportoi President Conferencelle (jäljempänä PC), johon osallistuivat (melko säännöllisesti) melkein kaikkien kyseessä olevien yritysten toimitusjohtajat. Nyt kyseessä olevana aikana PC kokoontui kahdesti vuodessa.
- 7 Vuoden 1987 lopulla perustettiin Joint Marketing Committee (jäljempänä JMC). Sen pääasiallisena tarkoituksena oli yhtäältä päättää, voitiinko hintoja korottaa, ja jos voitiin, niin miten, ja toisaalta määritellä yksityiskohtaisesti, miten PWG:n maittain ja suurimpien asiakkaiden osalta päättämät hinta-aloitteet toteutetaan, minkä tarkoituksena oli saada aikaan yhdenmukainen hintajärjestelmä Euroopassa.
- 8 Economic Committee (jäljempänä talousjaosto) keskusteli muun muassa hintavaihteluista kansallisilla markkinoilla ja yritysten tilauskannoista ja raportoi päätelmistään JMC:lle tai vuoden 1987 loppuun saakka JMC:n edeltäjälle

Marketing Committeelle. Talousjaoston jäsenenä oli useimpien kyseessä olevien yritysten markkinointi- ja/tai myyntijohtajia, ja se kokoontui useita kertoja vuodessa.

- 9 Lisäksi päätöksestä ilmenee komission katsoneen, että PG Paperboardin toimintaa tuki se tietojen vaihto, jota harjoitettiin omaisuudenhoitoyhtiö Fidesin välityksellä, jonka kotipaikka on Zürich (Sveitsi). Päätöksen mukaan useimmat PG Paperboardin jäsenet toimittivat Fidesille kausiraportteja tilauksista, tuotannosta, myynnistä ja kapasiteetin käytöstä. Näitä raportteja käsiteltiin Fidesjärjestelmässä, ja yhdistetyt tiedot lähetettiin järjestelmään osallistuville.
- 10 Kantaja Cascades SA (jäljempänä Cascades) on perustettu syyskuussa 1985. Suurimman osan sen osakepääomasta omistaa Kanadan oikeuden mukaan perustettu yhtiö Cascades Paperboard International Inc.
- 11 Kanadalainen konserni tuli Euroopan kartonkimarkkinoille toukokuussa 1985 hankkimalla omistukseensa Cartonnerie Maurice Franck -yhtiön (jonka nimeksi tuli myöhemmin Cascades La Rochette SA). Toukokuussa 1986 Cascades hankki omistukseensa Blendecques-kartonkitehtaan (jonka nimeksi tuli myöhemmin Cascades Blendecques SA).
- 12 Päätöksessä todetaan, että Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö Van Duffel NV (jäljempänä Duffel) ja Ruotsin oikeuden mukaan perustettu yhtiö Djupafors AB (jäljempänä Djupafors), joista ensin mainitun kantaja hankki omistukseensa 1.3.1989 ja jälkimmäisen 1.4.1989 (päätöksen liitteenä oleva taulukko 8), olivat ennen tätä omistajanvaihdosta osallistuneet päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuun kartelliin. Päätöksen mukaan kummankin yhtiön toiminimi muuttui vuonna 1989, ja yhtiöt ovat jatkaneet toimintaansa Cascades-konsernissa erillisinä tytäryhtiöinä (147 perustelukappale). Komissio on kuitenkin katsonut, että siltä osin kuin on kysymys näiden kahden yrityksen osallistumisesta kartelliin sekä ennen kuin kantaja hankki ne omistukseensa että sen jälkeen, päätös on osoitettava Cascades-konsernille, jota kantaja edustaa.

- 13 Päätöksen mukaan kantaja on osallistunut PWG:n, JMC:n ja talousjaoston kokouksiin vuoden 1986 puolivälistä vuoden 1991 huhtikuuhun. Komissio on pitänyt sitä yhtenä kartellin ”johtajista”, joiden on kannettava erityinen vastuu.
- 14 Kantaja on nostanut tämän kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 6.10.1994 jättämällänsä kannekirjelmällä.
- 15 Kantaja on myös pyytänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 4.11.1994 jättämällänsä erillisellä asiakirjalla päätöksen 3 ja 4 artiklan täytäntöönpanon lykkäämistä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti on asiassa T-308/94 R, Cascades vastaan komissio, 17.2.1995 antamallaan määräyksellä (Kok. 1995, s. II-265) lykännyt tietyin ehdoin päätöksen täytäntöönpanoa siltä osin kuin kyse on kantajan velvollisuudesta järjestää komission hyväksi pankkitakaus päätöksen 3 artiklassa määrätyn sakon välittömän perimisen välttämiseksi. Kantaja on myös velvoitettu toimittamaan komissiolle eräitä tietoja asetetussa määräajassa.
- 16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa T-308/94, Cascades vastaan komissio, 14.5.1998 antamallaan tuomiolla (Kok. 1998, s. II-925; jäljempänä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio) hylännyt kanteen, jossa oli vaadittu ensisijaisesti, että päätös on kumottava siltä osin kuin se koskee kantajaa, ja toissijaisesti, että määrättyä sakkoa on alennettava. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on erityisesti hylännyt perusteettomana kanneperusteen, jonka mukaan Cascadesin ei voida katsoa olevan vastuussa siitä, miten Duffel ja Djupafors olivat toimineet, ennen kuin Cascades hankki ne omistukseensa.
- 17 Kantaja on yhteisöjen tuomioistuimeen 23.7.1998 toimittamallaan valituskirjelmällä hakenut EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon.

- 18 Kantaja on vedonnut valituksensa tueksi kolmeen valitusperusteeseen.
- 19 Kantaja on ensinnäkin katsonut, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelut ovat ristiriitaiset, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt päätelmiä, joita sen omat toteamukset, jotka koskivat komission päätöksen perustelujen riittämättömyyttä sakkojen yleisen tason määrittämisen osalta, olisivat edellyttäneet.
- 20 Toiseksi kantaja on väittänyt, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut väärin käsitettä ”kilpailusääntöjen rikkomisen vaikutukset markkinoihin” ja ainakin loukannut suhteellisuusperiaatetta, koska se ei ole alentanut komission määräämää sakkoa, vaikka se oli todennut, ettei komissio ollut näyttänyt toteen kaikkia niitä vaikutuksia, jotka se oli ottanut huomioon sakkojen yleistä tasoa määrittäessään.
- 21 Kolmanneksi kantaja on väittänyt, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut syrjintäkiellon periaatetta, koska se on hyväksynyt komission käyttämät arviointiperusteet, jotka koskevat kilpailusääntöjen rikkomisen aikana hankittujen yritysten toiminnasta vastuuseen joutumista.
- 22 Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-279/98 P, Cascades vastaan komissio, 16.11.2000 antamassaan tuomiossa hylännyt ensimmäisen ja toisen valitusperusteen.

23 Yhteisöjen tuomioistuin on sitä vastoin hyväksynyt kolmannen valitusperusteen. Se on todennut tältä osin seuraavaa:

”74 — — on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lausunut valituksenalaisen tuomion 148 kohdassa, että ’jos yhtiö on ennen luovutusta osallistunut itsenäisesti kilpailusääntöjen rikkomiseen, päätöksen adressaatin — luovutettu yhtiö vai uusi emoyhtiö — määrittelemisen riippuu yksinomaan päätöksen 143 perustelukappaleessa ilmoitetuista perusteista’.

75 Päätöksen 143 perustelukappaleesta käy ilmi, että ’itsenäisiksi tytäryhtiöiksi katsottavien yhtiöiden toimien osalta komissio on pääsääntöisesti pitänyt PG Paperboardin jäsenluettelossa mainittua yksikköä sinä ”yrityksenä”, jolle tämä päätös on osoitettava, paitsi seuraavissa tapauksissa:

1) Kun useat konserniyhtiöt ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen

tai

2) kun on selviä todisteita siitä, että emoyhtiöllä itsellään oli jokin osuus siinä, että tytäryhtiö osallistui kartelliin,

päätös on osoitettu konsernille (jota emoyhtiö edustaa)?.

76 Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien on todennut valituksenalaisen tuomion 157 kohdassa, että silloin, kun valittaja hankki Djupaforsin ja Duffelin omistukseensa, 'yhtiöt osallistuivat siihen kilpailusääntöjen rikkomiseen, johon myös kantaja osallistui Cascades La Rochette ja Cascades Blendecques -yhtiöiden välityksellä', ja päätynyt 158 kohdassa seuraavaan:

'Komissio on näin ollen voinut katsoa kantajan olevan vastuussa Djupaforsin ja Duffelin toiminnasta ajalta ennen kuin kantaja hankki ne omistukseensa ja sen jälkeiseltä ajalta. Kantajan oli emoyhtiön ominaisuudessa ryhdyttävä tytäryhtiöitään kohtaan kaikkiin toimenpiteisiin sen estämiseksi, että ne jatkavat sellaista kilpailusääntöjen rikkomista, josta emoyhtiö tiesi.'

77 Vaikka valittajaa on pidettävä vastuullisena näiden kahden tytäryhtiönsä toiminnasta siitä lähtien, kun se hankki ne omistukseensa, ei ole kuitenkaan näytetty toteen, että sen voitiin pätevästi katsoa olevan vastuussa niiden tätä aiemmasta kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevstä toiminnasta.

78 Kyseistä yritystä silloin, kun kilpailusääntöjä rikotaan, johtaneen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on lähtökohtaisesti vastattava kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka kilpailusääntöjen rikkomisesta tehdyn langettavan päätöksen tekemispäivänä yrityksen toiminnan harjoittaminen olisi toisen henkilön vastuulla.

79 Valituksenalaisesta tuomiosta selviää tässä tapauksessa, että Djupafors ja Duffel ovat osallistuneet itsenäisesti kilpailusääntöjen rikkomiseen vuoden 1986 puolivälistä siihen asti, kun valittaja hankki ne omistukseensa maaliskuussa 1989 (ks. valituksenalaisen tuomion 18 kohta). Sitä paitsi valittaja ei ole yksinkertaisesti vain sulauttanut näitä yhtiöitä itseensä, vaan on jat-

kanut niiden toimintaa omina tytäryhtiöinä. Niiden on näin ollen vastattava itse kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnastaan ajalta, ennen kuin valittaja hankki ne omistukseensa, eikä valittajaa voida pitää vastuullisena siitä.

- 80 Näin ollen on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se on katsonut valittajan olevan vastuussa niistä kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Duffel ja Djupafors olivat syyllistyneet, ennen kuin valittaja hankki ne omistukseensa, joten valituksenalainen tuomio on tällä perusteella kumottava.”
- 24 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tuomion 82 kohdassa, että ”koska asiakirjoista ei selviä, mikä osa sakosta on määräytynyt sillä perusteella, että Duffel ja Djupafors olivat itsenäisesti osallistuneet kartelliin vuoden 1986 puolivälistä, kunnes valittaja hankki ne omistukseensa maaliskuussa 1989, asia on palautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, jotta se ratkaisee sakon suuruuden edellä esitetyn huomioon ottaen, ja [on] määrättävä, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin”.
- 25 Yhteisöjen tuomioistuin on tämän vuoksi kumonnut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion osittain eli ”siltä osin kuin Cascades SA on veloitettu vastaamaan kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Van Duffel NV ja Djupafors AB ovat syyllistyneet vuoden 1986 puolivälistä helmikuun 1989 loppuun” (tuomiolauselman 1 kohta), hylännyt valituksen muilta osin, palauttanut asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen ja määrännyt, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.
- 26 Asia on siirretty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetulle ensimmäiselle jaostolle.

27 Kantaja ja vastaaja ovat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 119 artiklan mukaisesti esittäneet kirjalliset huomautuksensa.

28 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi prosessinjohtotoimenpiteiden yhteydessä komissiota vastaamaan kirjallisesti kysymykseen, johon tämä vastasi asetetussa määräajassa.

29 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 2.10.2001 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset asian palauttamisen jälkeen

30 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— alentaa sille päätöksen 3 artiklassa määrättyä sakkoa ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

31 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim

- vahvistaa sakon sen suuruiseksi kuin on asianmukaista, kun otetaan huomioon kantajan vastuu todetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja

- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeussääntöjen soveltaminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 32 Kantajan mielestä yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta, jonka mukaan Cascadesin ei voida katsoa olevan vastuussa siitä, miten Duffel ja Djupafors olivat toimineet, ennen kuin se hankki ne omistukseensa, on kaksi seurausta. Seuraukset koskevat Cascadesin sakon suuruuden määrittämisessä huomioon otettavaa liikevaihtoa ja sakon prosenttiosuutta.
- 33 Kantaja katsoo ensinnäkin, että sakon suuruutta määritettäessä huomioon otettavaa liikevaihtoa on alennettava. Sen menetelmän mukaan, jota komissio käytti sakkojen määriä vahvistaessaan, Cascadesin sakko laskettiin sen liikevaihdon perusteella, joka vastasi koko Cascades-konsernin kartonginmyyntiä yhteisössä vuonna 1990, Duffelin ja Djupaforsin kartonginmyynti mukaan lukien.

34 Kantaja toteaa, että komission käyttämä liikevaihto oli 180 miljoonaa ecua eli komission käyttämän muuntotaulukon mukaan 1 244 miljoonaa Ranskan frangia (FRF). Tämä vastasi liikevaihtoa, joka oli vuonna 1990 kertynyt kartonginmyynnistä yhteisössä Cascades Blendecques-La Rochetelle (jäljempänä Blendecques-La Rochette) (877 miljoonaa), Djupaforsille (186 miljoonaa) ja Duffelille (180 miljoonaa).

35 Kantaja kiistää myös kilpailusääntöjen rikkomisen keston, jota komissio on käyttänyt sille määrättyä sakkoa laskiessaan ja joka on ollut 60 kuukautta (vuoden 1986 kesäkuusta vuoden 1991 toukokuuhun). Koska yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, ettei Cascadesin voida katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Duffel ja Djupafors olivat syyllistyneet, ennen kuin se hankki ne omistukseensa, kantajan sakkoa on alennettava siinä suhteessa kuin komission käyttämä kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen kesto on ollut alle 60 kuukautta. Tässä tapauksessa Duffel oli siirtynyt kantajan omistukseen 1.3.1989 ja Djupafors 1.4.1989.

36 Komission käyttämän laskentamenetelmän mukaan liikevaihto, joka on otettava huomioon Cascadesin sakkoa määritettäessä, saadaan seuraavalla laskutoimituksella:

877 miljoonaa \times $1/6,91$ \times $33/60$ (kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Blendecques-La Rochetten on todettu syyllistyneen, vuoden 1986 kesäkuusta vuoden 1989 helmikuuhun) eli 69,8 miljoonaa ecua

+

(877 miljoonaa + 180 miljoonaa) \times $1/6,91$ \times $1/60$ (kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Blendecques-La Rochetten ja Duffelin on todettu syyllistyneen, vuoden 1989 maaliskuun osalta) eli 2,55 miljoonaa ecua

+

1 244 miljoonaa x 1/6,91 x 26/60 (kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon Blendeques-La Rochetten, Duffelin ja Djupaforsin on todettu syyllistyneen, vuoden 1989 huhtikuusta vuoden 1991 toukokuuhun) eli 78 miljoonaa ecua,

yhteensä 150 miljoonaa ecua.

- 37 Toiseksi kantaja muistuttaa, että komissio on käyttänyt sen osalta liikevaihtoon sovellettavana prosenttina 9:ää prosenttia eikä 7,5:tä, koska Cascadesin on katsottu kuuluneen kartellin ”johtajiin”.
- 38 Kantaja on koko ajan kiistänyt toimineensa kartellin ”johtajana”. PWG:n muut jäsenet olivat vuodesta 1986 lähtien vaatineet kantajaa osallistumaan tämän toimielimen kokouksiin pystyäkseen paremmin valvomaan sen markkina-käyttäytymistä. Kantaja huomauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kuitenkin katsoneen, ettei kantaja ollut esittänyt tämän väitteen tueksi riittäviä todisteita.
- 39 Cascadesin mukaan se, ettei sen voida katsoa olevan vastuussa siitä, miten Duffel ja Djupafors toimivat vuosien 1986 ja 1989 välillä, on kaikkia sen aikaisemmin esittämiä todisteita tukeva lisätodiste siitä, ettei se osallistunut PWG:n kokouksiin omasta tahdostaan.
- 40 Päätöksen mukaan (170 perustelukappale) PWG:hen kuuluivat Euroopan suurimmat kartongintuottajat. Koska Cascadesin ei voida katsoa olevan vastuussa siitä, miten Duffel ja Djupafors toimivat ennen vuotta 1989, näiden yhtiöiden myyntiä ei voida ottaa huomioon määritettäessä, mikä oli Cascadesin suhteelli-

nen painoarvo Euroopan markkinoilla vuonna 1986. Kyseisenä vuonna Cascadesin GC-kartonkilaadun (valkopintainen kartonki, jota käytetään yleensä elintarvikkeiden pakkauksiin) myynti oli vain 4 prosenttia myynnin kokonaismäärästä ja GD-kartonkilaadun (sisäpinnaltaan harmaa kartonki, jota käytetään yleensä muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden pakkauksiin) myynti vain 6 prosenttia myynnin kokonaismäärästä, kun taas PWG:n muiden jäsenten (KNP:tä lukuun ottamatta) markkinaosuudet olivat jommankumman kartonkilaadun osalta 15—30 prosenttia.

- 41 Kantaja katsoo näin ollen, ettei se kuulunut suurimpiin kartongintuottajiin PWG:n perustamisajankohtana ja ettei sen osallistuminen PWG:n kokouksiin johtunut siis yhtiön koosta. Kuten Cascades on todennut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa alun perin nostamassaan kanteessa, sen osallistuminen PWG:n kokouksiin johtui siitä, että kartellin ”johtajat” halusivat asettaa sen välittömään valvontaansa. Cascadesin mukaan on selvä virhe, että sitä pidetään kartellin ”johtajana”.
- 42 Kantaja katsoo edellä todetun perusteella, että sakon määrä on laskettava siten, että se on 7,5 prosenttia 150 miljoonan ecun liikevaihdosta. Kantajan sakon pitäisi tällöin olla 11,25 miljoonaa ecua.
- 43 Komissio katsoo yhteisöjen tuomioistuimen tuomion 79 ja 80 kohtaan tukeutuen, ettei Cascadesin voida katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomista merkinneestä toiminnasta, johon Djupafors ja Duffel olivat syyllistyneet ennen maaliskuuta 1989, ja että näiden yhtiöiden on vastattava itse tästä toiminnasta.
- 44 On siis tutkittava, onko Cascades-konsernille määrättyä sakkoa alennettava sen johdosta, että Duffel ja Djupafors vastaavat itse osallistumisestaan kartelliin ennen maaliskun ja huhtikuun 1989, ja jos on, kuinka paljon sitä on alennettava.

- 45 Komissio toteaa tältä osin, että ne tekijät, joita Cascadesin mukaan on käytettävä sakon alennusta laskettaessa, ovat virheellisiä, koska ne perustuvat virheellisiin lähtökohtiin. Komissio katsoo yhtäältä, ettei ole johdonmukaista käyttää Duffelin ja Djupaforsin vuoden 1990 liikevaihtoja laskettaessa, mikä osa sakosta vastaa sitä, että nämä yhtiöt olivat osallistuneet kartelliin ennen siirtymistään Cascadesin omistukseen. Se, että huomioon otettaisiin vuoden 1990 liikevaihdot, vaikka Duffel ja Djupafors eivät kyseisen vuoden osalta enää olleet itse vastuussa, merkitsisi komission mukaan, että niiden osallistumiselle kartelliin ennen vuotta 1989 annettaisiin suurempi suhteellinen painoarvo kuin mitä sillä todellisuudessa on ollut. Näiden yhtiöiden liikevaihto on nimittäin kasvanut huomattavasti vuodesta 1989 vuoteen 1990. Komissio katsoo toisaalta, että kantajan puoltamassa laskentamenetelmässä katoaa osa siitä vastuusta, joka Cascadesilla on kartellin ”johtajana”, vaikka Cascades kuului ”johtajiin” jo ennen vuotta 1989. Komission mukaan Cascadesilla on edelleen oltava tämä lisävastuu, vaikka se ei enää ole vastuussa siitä, miten Duffel ja Djupafors toimivat, ennen kuin se hankki ne omistukseensa.
- 46 Siltä varalta, että sakkoa on alennettava, komissio ehdottaa käytettäväksi laskentamenetelmää, jossa Cascadesille määrätystä sakosta vähennetään niiden sakkojen määrä, jotka Duffelille ja Djupaforsille määrättäisiin kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin ne olivat syyllistyneet ennen Cascadesin määräysvaltaan siirtymistään, jos ne joutuisivat vastaamaan omista toimistaan.
- 47 Tällaisessa laskelmassa käytettäisiin perusteena Duffelin ja Djupaforsin liikevaihtoja vuodelta 1988, joka oli yritysten viimeinen tilikausi, ennen kuin ne siirtyivät Cascadesin omistukseen; Duffelin liikevaihto kyseiseltä vuodelta oli 145 miljoonaa FRF ja Djupaforsin liikevaihto 113 miljoonaa FRF.
- 48 Komissio toteaa lisäksi, etteivät Duffel ja Djupafors ennen omistajanvaihdosta kuuluneet PWG:hen eikä niitä voida siten pitää kartellin ”johtajina”; vuonna 1994 noudatetun menetelmän mukaan sakkojen on siis oltava 7,5 prosenttia viiteliikevaihdosta.

- 49 Sen teoreettisen sakon määrä, joka komission pitäisi määrätä Duffelille ja Djupaforsille niiden toimista, voisi ensin mainitun osalta olla 865 593 ecua ($33/60 \times 7,5 \% \times 145\,000\,000 \text{ FRF} = 5\,981\,250 \text{ FRF}$) ja jälkimmäisen osalta 695 007 ecua ($34/60 \times 7,5 \% \times 113\,000\,000 \text{ FRF} = 4\,802\,500 \text{ FRF}$).
- 50 Komission mukaan Cascadesin sakosta voitaisiin siis vähentää enintään 1 560 600 ecua, jolloin kantajan sakko olisi 14 639 400 ecua.
- 51 Komissio muistuttaa kuitenkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on asianmukaisen sakon määrittämiseksi arvioitava kaikkia asian olosuhteita eli ensinnäkin sitä seikkaa, että Cascades oli komissiossa käydyssä menettelyssä koko ajan esiintynyt Duffelin ja Djupaforsin edustajana, toiseksi sitä, että sakoista, joita Duffelille ja Djupaforsille määrätään ennen omistajanvaihdosta harjoitetusta toiminnasta, vastaa tosiasiallisesti Cascades-konsernin omaisuus, kolmanneksi sitä, että kartelli on eräiltä osiltaan ollut alkuvaiheessaan ”voimakkaampi” (päätöksen 1 artiklan toiseksi viimeinen luettelukohta), ja neljänneksi sitä, että sakon huomattavalla alentamisella olisi sellainen sivuvaikutus, että Cascades pääsisi parempaan asemaan muihin kartellin ”johtajiin” nähden. Viimeksi mainitun seikan osalta komissio toteaa, että Cascadesin sakko olisi sen itsensä ehdottamalla tavalla laskettuna 6,18 prosenttia konsernin relevantista liikevaihdosta vuodelta 1990.
- 52 Komissio toteaa, että huomautustensa toisessa osassa kantaja pyytää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta harkitsemaan uudelleen, onko se kartellin ”johtaja”, kuten päätöksessä on todettu. Komission mukaan se, voidaanko kantajan katsoa kuuluneen kartellin ”johtajiin”, on kuitenkin jo ratkaistu lopullisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa (207 kohta ja sitä seuraavat kohdat, erityisesti 225—236 kohta), koska kantaja ei ole riitauttanut tätä luonnehdintaa yhteisöjen tuomioistuimeen tekemässään valituksessa ja koska yhteisöjen tuomioistuimen tuomiolla on kumottu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio vain ”siltä osin kuin Cascades SA on velvoitettu vastaamaan kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Van Duffel NV ja Djupafors AB ovat syyllistyneet vuoden 1986 puolivälistä helmikuun 1989 loppuun”.

- 53 Komission mukaan on siis tarpeetonta todeta, ettei Cascadesin vähäistä taloudellista painoarvoa koskeva väite perustu tosiseikkoihin. Komissio toteaa, että Cascadesin taloudellinen painoarvo oli vuonna 1990 ollut 7 prosenttia Euroopan kartongintuotantokapasiteetista (päätöksen 9 perustelukappale); vuonna 1986 Cascadesin osuus GC-kartongin myynnistä Euroopassa oli 4 prosenttia ja GD-kartongin myynnistä 6 prosenttia. Komission mielestä tästä ei voida päätellä, että Cascades olisi ollut vähämerkityksinen toimija.
- 54 Komissio muistuttaa joka tapauksessa, että pääasiallinen arviointiperuste, jota päätöksessä on käytetty luokiteltaessa yritystä kartellin ”johtajaksi”, on PWG:hen kuuluminen, ja Cascades täyttää tämän edellytyksen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

Oikeudenkäynnin kohde

- 55 Yhteisöjen tuomioistuin on tuomiossaan todennut, ettei asiakirjoista selviä, mikä osa Cascadesin sakosta on määrätynyt sillä perusteella, että Duffel ja Djupafors olivat itsenäisesti osallistuneet kartelliin vuoden 1986 puolivälistä, kunnes valittaja hankki ne omistukseensa maaliskuussa 1989. Yhteisöjen tuomioistuin on tämän vuoksi katsonut, että ”asia on palautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen, jotta se ratkaisee sakon suuruuden edellä esitetyn huomioon ottaen, ja [on] määrättävä, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin” (tuomion perustelujen 82 kohta).
- 56 Asianosaiset ovat asian palauttamisen jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle esittämissään huomautuksissa olleet yhtä mieltä siitä, että sen uudelleen arvioiminen, kuinka suuri Cascadesille määrätyn sakon tulisi olla, kuuluu yksin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

Sakon määrän vahvistamisessa noudatettavat yksityiskohtaiset säännöt

- 57 Kun otetaan huomioon asianosaisten väitteet, on todettava, että kysymys on tarkemmin sanottuna sen määrittämisestä, minkä yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti sakkoa on alennettava. Asianosaisten väitteet nimittäin poikkeavat sen osalta, mitä sääntöjä on noudatettava, kummankin puoltaessa oman menetelmänsä käyttöä. Tältä osin on todettava, että sillä, mikä menetelmä valitaan, on välitön vaikutus sakosta tehtävän alennuksen suuruuteen, koska sakon määrä on 11 250 000 euroa tai 14 639 400 euroa siitä riippuen, käytetäänkö kantajan vai komission ehdottamaa menetelmää; tämä ei kuitenkaan rajoita sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi sille EY 229 artiklassa ja 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus; EYVL 1962, 13, s. 204) 17 artiklassa annetun täyden harkintavallan nojalla ottaa huomioon seikkoja, jotka saattavat vaikuttaa sakon määrään.
- 58 On ensinnäkin muistutettava, että kantaja hankki Duffelin omistukseensa 1.3.1989 ja Djupaforsin 1.4.1989 (edellä 12 kohta).
- 59 Seuraavaksi on todettava, että kantajalle vuonna 1990 yhteisön kartonkimarkkinoilta kertynyt liikevaihto on ollut nimenomaan 1 244 200 000 FRF eli 180 057 890 ecua komission soveltaman muuntotaulukon mukaan. Asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla esitettyyn tietojensaantipyyntöön 27.6.1991 annetun vastauksen mukaan tämä liikevaihto nimittäin muodostuu Blendecques-La Rochetten (liikevaihto 877,5 miljoonaa FRF), Duffelin (liikevaihto 180,3 miljoonaa FRF) ja Djupaforsin (liikevaihto 186,4 miljoonaa FRF) yhteenlasketuista liikevaihtoista. Näiden liikevaihtojen ja kantajan väitteissään ilmoittamien liikevaihtojen ero johtuu siitä, että kantaja on pyöristänyt luvut alaspäin (ks. edellä 36 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin määrittää sakon suuruuden asiakirja-aineistosta ilmenevien liikevaihtojen perusteella.

- 60 Jotta voitaisiin arvioida asianosaisten esiin tuomien arviointiperusteiden etuja, on tarpeen muistuttaa, miten komissio on määrittänyt päätöksen 3 artiklassa määrättyjen sakkojen suuruuden.
- 61 Niiden yksityiskohtaisten selvitysten mukaan, joita komissio esitti vuonna 1997 vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen, yrityksille, joille päätös on osoitettu, määrättyjen sakkojen perusteena on liikevaihto, jonka kukin näistä yrityksistä oli vuonna 1990 saanut yhteisön kartonkimarkkinoilta, ja tähän liikevaihtoon on sovellettu 9 tai 7,5 prosentin perustaso sen mukaan, onko yritys ollut kartellin ”johtaja”, kuten Cascades, vai muu yritys. Kilpailusääntöjen rikkomiseksi kestoksi on Cascadesin osalta katsottu 60 kuukautta (vuoden 1986 kesäkuusta vuoden 1991 toukokuun loppuun). Cascadesin sakosta ei ole tehty mitään alennusta komission kanssa hallinnollisen menettelyn aikana harjoitetun yhteistyön perusteella (pätöksen 171 ja 172 perustelukappale). Kantajalle määrätty sakko on tämän laskutoimituksen seurauksena ollut määrältään 16 200 000 ecua (pätöksen 3 artikla).
- 62 Kun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion perusteluja tulkitaan niiden sanamuodon ja asiayhteyden perusteella ja noudatetaan yhdenvertaisuusperiaatetta, kantajan sakon määrä on nyt esillä olevassa asiassa laskettava käyttäen perusteena liikevaihtoa, joka kolmelle kyseessä olevalle yksikölle eli Blendecques-La Rochettelle, Duffelille ja Djupaforsille kertyi vuonna 1990 kartonginmyynnistä yhteisössä, ja ottaen huomioon yksinomaan ne ajanjaksot, joiden kuluessa toteutetuista kilpailusääntöjen rikkomisista kantajan voidaan katsoa olevan vastuussa.
- 63 Yhteisöjen tuomioistuimen tuomion 79 kohdassa oleva toteamus, jonka mukaan Duffelin ja Djupaforsin on ”vastattava itse kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnastaan ajalta, ennen kuin valittaja hankki ne omistukseensa, eikä valittajaa voida pitää vastuullisena siitä”, ei nimittäin merkitse, että niille pitäisi määrätä sakko seuraamukseksi niistä kilpailunvastaisista toimista, joihin ne olivat syyllistyneet ennen omistajanvaihdosta, vaan se merkitsee vain, että ne ovat vastuussa näistä toimista. Tämä toteamus siis ilmaisee toisella tavalla sen, ettei Cascadesin voitu pätevästi katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnasta, johon Duffel ja Djupafors olivat syyllistyneet, ennen kuin Cascades hankki ne omistukseensa (yhteisöjen tuomioistuimen tuomion 77 kohta).

- 64 Yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa esitetyistä toteamuksista ei näin ollen voida päätellä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi velvollinen ottamaan Cascadesin sakon määrää vahvistaessaan huomioon sakon, jonka komissio olisi voinut määrätä niille tällä perusteella. Tästä seuraa, ettei ensimmäisen oikeusasteen kuulu arvioida, miten seuraamukset, joita komissio olisi voinut määrätä Duffelille ja Djupaforsille, jos se olisi tehnyt näille osoitetut päätökset, vaikuttavat Cascadesille määrätyn sakon suuruuteen, vaan määrittää Cascadesin sakon suuruus siten, että se ottaa huomioon Duffelin ja Djupaforsin osallistumisen kartelliin vain omistajanvaihdosta seuranneelta ajalta.
- 65 Lisäksi yhdenvertaisuusperiaate edellyttää, että kun yrityksille, jotka ovat osallistuneet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaiseen sopimukseen tai yhdenmukaistettuun menettelytapaan, määrätään sakkoja, sakkojen suuruus on määritettävä samalla menetelmällä, jollei esitetä mitään sellaista objektiivista perustetta, jonka vuoksi menetelmästä voitaisiin poiketa (ks. vastaavasti asia C-280/98 P, Weig v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok. 2000, s. I-9757, 63—68 kohta ja asia C-291/98 P, Sarrió v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok. 2000, s. I-9991, 97—99 kohta). Nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei ole olemassa tämän tyyppistä objektiivista perustetta, joten Cascadesin sakon suuruus on määritettävä käyttäen pääsääntöisesti menetelmää, jota komissio sovelsi kaikkiin päätöksen 3 artiklassa tarkoitettuihin yrityksiin, joille määrättiin seuraamukseksi sakko, ja myös sitä samaa keskimääräistä vaihtokurssia, jota komissio käytti ja joka on vuoden 1990 osalta 6,91 FRF eculta.
- 66 Kantajan sakko on näin ollen laskettava siten, että Duffelin hankkimista edeltävältä ajalta eli vuoden 1986 kesäkuun ja 1.3.1989 väliseltä ajalta huomioon otetaan vain Blendecque-La Rochettelle yhteisön kartonkimarkkinoilta vuonna 1990 kertynyt liikevaihto ja ajalta, jona Blendecques-La Rochette ja Duffel osallistuivat kartelliin, eli vuoden 1989 maaliskuulta huomioon otetaan niille yhteisön kartonkimarkkinoilta vuonna 1990 kertynyt liikevaihto ja lopuksi siltä ajalta, jonka osalta kantajan katsotaan olevan vastuussa Blendecques-La Rochetten, Duffelin ja Djupaforsin osallistumisesta kartelliin, eli 1.4.1989 ja vuoden 1991 toukokuun lopun väliseltä ajalta huomioon otetaan näille kolmelle

yksikölle näiltä samoilta markkinoilta vuonna 1990 kertynyt kokonaisliikevaihto.

- 67 Näihin liikevaihtoihin sovellettava prosentti riippuu siitä, voidaanko kantajan katsoa kuuluneen kartellin ”johtajiin”, minkä se kiistää asian palauttamisen jälkeen esittämissään huomautuksissa.
- 68 Komissio väittää tältä osin, ettei kantaja voi asian palauttamisen jälkeisessä käsittelyssä riitauttaa sitä, että sen on katsottu kuuluneen kartellin ”johtajiin”, koska se ei ole valituksessaan riitauttanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tätä koskevaa arviointia.
- 69 Tältä osin on muistutettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen yhtäältä, että päätöksessä on perusteltu riittävästi sitä, miksi komissio piti kantajaa yhtenä kartellin ”johtajista” (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelujen 218 kohta), ja toisaalta, että komissio on siten perustellusti pitänyt kantajaa kartellin ”johtajana” (perustelujen 225—236 kohta). Kantaja ei valituksessaan riitauttanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointia tältä osin (ks. edellä 18—20 kohta).
- 70 Näitä tosiasiakysymyksiä ja oikeuskysymyksiä koskeva ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi on saanut lopullisen oikeusvoiman, koska nämä kysymykset on tosiasiallisesti ratkaistu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiolla (ks. vastaavasti asia C-281/89, Italia v. komissio, tuomio 19.2.1991, Kok. 1991, s. I-347, 14 kohta ja asia C-277/95 P, Lenz v. komissio, määräys 28.11.1996, Kok. 1996, s. I-6109, 50—54 kohta) ja koska tämän tuomion osittainen kumoaminen ei ole vaikuttanut niihin, sillä yhteisöjen tuomioistuin on kumonnut tuomion vain siltä osin kuin Cascadesin on siinä katsottu

olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Duffel ja Djupafors olivat syyllistyneet ennen omistajanvaihdosta.

71 Kantajan huomautuksissaan esittämillä väitteillä ja perusteluilla pyritään tosin osoittamaan, että sen jälkeen, kun yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa on todettu, ettei kantajan voida katsoa olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisista, joihin Duffel ja Djupafors olivat syyllistyneet ennen omistajanvaihdosta, kantajaa ei voida enää pitää kartellin ”johtajana”. Näillä väitteillä ja perusteluilla ei kuitenkaan ole merkitystä eikä niillä voida kyseenalaistaa kantajan luokittelua kartellin ”johtajaksi”, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa on pysytetty päätökseen sisältynyt komission arvio, jonka mukaan PWG:hen osallistuminen on jo yksinään riittävä peruste ”johtajaksi” luokittelukselle. Päätöksen 170 perustelukappaleessa todetaan tältä osin, että ”kartellin ’johtajien’ eli niiden tärkeimpien kartongintuottajien, jotka osallistuvat PWG:n kokouksiin (Cascades, Finnboard, M-M, MoDo, Sarrió ja Stora), on kannettava erityinen vastuu, koska on ilmeistä, että juuri ne tekivät tärkeimmät päätökset ja olivat kartellin vetäjiä”.

72 Cascades on itse koko ajan myöntänyt osallistuneensa PG Paperboardin eri toimielinten ja erityisesti PWG:n kokouksiin vuoden 1986 puolivälistä alkaen. Kantaja ei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa yhteisöjen tuomioistuimen tuomion jälkeen esittämissään huomautuksissa väitä, ettei se osallistunut PWG:hen ennen Duffelin ja Djupaforsin hankkimista, vaan se väittää, että se, että sen taloudellinen painoarvo oli vähäinen ennen näitä hankintoja, osoittaa, ettei sen osallistuminen PWG:hen ollut tahallista. Lopuksi on todettava, ettei kantaja ole kiistänyt ”sen paikkansapitävyyttä, että PWG:llä oli pääasiallisesti kilpailunvastainen tarkoitus, eikä sitä, että komission toteamaa kilpailunvastaista toimintaa todella harjoitettiin” (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelujen 225 kohta).

73 Kantajan sakkoa laskettaessa on siis syytä edelleen käyttää prosenttiosuutena 9:ää prosenttia.

- 74 Kun otetaan huomioon kantajan sakon suuruuden määrittämisessä käytettävät perusteet (ks. edellä 60—73 kohta), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvistaa täyden harkintavaltansa nojalla sakon määräksi 13 538 000 euroa.

Oikeudenkäyntikulut

- 75 Yhteisöjen tuomioistuin on tuomiossaan määrännyt, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kuuluu siis tässä tuomiossa päättää kaikista eri käsittelyihin liittyvistä oikeudenkäyntikuluista työjärjestyksensä 121 artiklan mukaisesti.
- 76 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisten ja osa toisen asianosaisten hyväksi. Nyt esillä olevassa asiassa kantajan vaatimukset on hyväksytty vain osittain yhteisöjen tuomioistuimessa ja asian palauttamisen jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.
- 77 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että esillä olevan asian olosuhteissa on oikeudenmukaista määrätä sekä yhteisöjen tuomioistuimessa että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen osalta välitoimimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut mukaan lukien, että kantajan on vastattava viidestä kuudesosasta omia oikeudenkäyntikulujaan ja korvattava viisi kuudesosaa komission oikeudenkäyntikuluista ja komission on korvattava yksi kuudesosa kantajan oikeudenkäyntikuluista ja vastattava yhdestä kuudesosasta omia oikeudenkäyntikulujaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (IV/C/33.833 — Kartonki) 13 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/601/EY 3 artiklassa kantajalle määrätty sakko vahvistetaan 13 538 000 euroksi.
- 2) Kantajan on vastattava viidestä kuudesosasta omia oikeudenkäyntikulujaan ja korvattava viisi kuudesosaa komission oikeudenkäyntikuluista sekä yhteisöjen tuomioistuimessa että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen osalta, välitoimimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.
- 3) Komission on korvattava yksi kuudesosa kantajan oikeudenkäyntikuluista ja vastattava yhdestä kuudesosasta omia oikeudenkäyntikulujaan sekä yhteisöjen tuomioistuimessa että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen osalta, välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut mukaan lukien.

Vesterdorf

Lenaerts

Pirrung

Vilaras

Forwood

Julistettiin Luxemburgissa 28 päivänä helmikuuta 2002.

H. Jung

B. Vesterdorf

kirjaaja

presidentti